

мультимедійний контент для кращої взаємодії з аудиторією та підтримуючи партнерство з іншими інформаційними проєктами для підвищення ефективності інформаційної боротьби.

Література:

1. Дубенська О. Послухай мене. Як розвивається ринок подкастів в Україні та світі. *ADSIDER*. URL: <https://adsider.com/ua/postlukhay-mene-yak-rozvyvaietsia-rynok-podkativ-v-ukraini-ta-sviti> (дата звернення: 25.09.2024).

2. Індекс медіаграмотності українців 2020–2023 (четверта хвиля). *Детектор медіа*. URL: <https://detector.media/infospace/article/225738/2024-04-22-indeks-mediagramotnosti-ukraintziv-20202023-chetverta-khvylya/> (дата звернення: 25.09.2024).

3. Ніде правди діти : подкаст. URL: <https://www.youtube.com/@nidepravdydity> (дата звернення: 25.09.2024).

4. Ньюзум Е. Гучніше! Як створювати круті подкасти. Харків : Віват, 2022. 336 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-489-4-8>

THE ROLE OF THE MEDIA IN THE COVERAGE OF MILITARY CONFLICTS: IMPACT ON SOCIETY

РОЛЬ МЕДІА У ВИСВІТЛЕННІ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ: ВПЛИВ НА СУСПІЛЬСТВО

Ulybin V. A.

*Lecturer at the Department of
Journalism and New Media
Boris Hrinchenko Kyiv Metropolitan
University
Kyiv, Ukraine*

Улибін В. А.

*викладач кафедри журналістики та
нових медіа
столичний університет імені Бориса
Грінченка
м. Київ, Україна*

За умови військових конфліктів, роль засобів масової інформації набуває особливого значення. Враховуючи те, що під час війни фактично відсутні організації громадянського суспільства, які могли б контролювати органи влади та збройні сили, журналісти стають головним та чи не єдиним джерелом неупередженої та об'єктивної інформації.

Широкомасштабна війна росії проти України поставила журналістів перед багатьма новими викликами. Значна кількість українських журналістів досі не мали досвіду висвітлення бойових дій та інших тем, пов'язаних із війною. Тому в редакціях виникало й виникає багато запитань щодо тих чи інших аспектів роботи журналістів в умовах воєнного стану [5].

У цьому контексті важливим є питання дотримання стандартів етики та професійності, яке гостро стає перед спільнотою під час будь-якого збройного конфлікту. Журналіст зобов'язаний подавати інформацію, посилаючись на факти, походження яких він/вона знає і чітко вказувати на свої джерела інформації та називати експертів, у яких брався коментар, або назву та інші деталі досліджень, які згадуються у матеріалі і є можливість перевірити їх достовірність [3].

Варто також при висвітленні інформації про загибель чи поранення, зникнення безвісти чи потрапляння в полон конкретних людей ретельно перевіряти інформацію і виключно у компетентних джерел. В багатьох рекомендаціях щодо висвітлення такої інформації вказують на усвідомлення того, що хибна інформація про таку біду конкретної людини заподіє серйозної або й непоправної шкоди рідним та близьким цієї людини, а точна інформація цілком може заподіяти реальну шкоду полоненому. Тому з озвученням конкретного імені та прізвища людини в цих ситуаціях слід бути надзвичайно обережними й висвітлювати для суспільства лише у випадку, коли абсолютно переконані в точності й достовірності цієї інформації і коли точно переконані, що озвучення імені та прізвища цієї людини не заподіє їй шкоди в складній ситуації [3].

Журналістські етичні норми мають на меті захищати суспільство від зловживань ЗМІ, а також розв'язувати конфлікти в середовищі журналістів. Отже, щодо журналістської етики, то вона передбачає насамперед відповідальність перед аудиторією за достовірність, повноту й об'єктивність оприлюдненої інформації [1].

Журналістська етика – це насамперед внутрішні переконання тих, хто обрав собі це ремесло, їхнє розуміння того, що можна і чого не можна робити. Журналістська етика формується на засадах узвичаєних норм роботи працівника медіа, а також власного життєвого та професійного досвіду журналіста. В ідеалі вона прагне сформувати високу моральну самосвідомість, відповідальність журналіста, норми і правила поведіння як орієнтир професіоналізму, усвідомлення суспільної ваги своєї праці та самоконтроль [1].

Поряд із особливостями етичних аспектів діяльності журналіста, варто звернути увагу на поняття конфлікту. За розвідками вчених, до нині не існує загальноприйнятої дефініції конфлікту. Відповідно

єдиного трактування конфлікту не дотримуються і засоби масової інформації. Для ЗМІ притаманний широкий підхід: конфліктними вважають усі процеси, які характеризуються зіткненням протилежних інтересів, поглядів, цінностей, позицій, намірів. Часто у ЗМІ конфлікт ототожнюється зі скандалом – подією, випадком, що набуває широкого розголосу й ганьбить своїх учасників [2].

Я.С. Пилипенко у своїх дослідженнях розмежовує поняття «конфлікт», «воєнний конфлікт» та «збройний конфлікт». Автор вважає, що основними ознаками воєнного конфлікту є: наявність міждержавних або внутрішньо державних суперечок; двостороннє застосування воєнної сили; достатній рівень керованості; перехід від мирних до мілітарних способів життєдіяльності. Стосовно збройного конфлікту, науковець зазначає, що його ознаками є такі: наявність міждержавних або внутрішньо державних суперечок; двостороннє застосування зброї; певний ступінь організованості дій. Отже, головною відмінністю воєнного конфлікту від збройного є те, що для виникнення воєнного конфлікту необхідні політичні мотиви, а для збройного лише застосування зброї [4].

Для висвітлення подій воєнного конфлікту в сучасних умовах та впливу цих подій на суспільство, на нашу думку, важливим є врахування журналістами рекомендації, які були розроблені в рамках проекту «Підтримка розвитку конфліктно-чуттєвої журналістики», який здійснюється Координатором Проектів ОБСЄ в Україні за фінансової підтримки Посольства Великої Британії в Україні. Ці рекомендації, в першу чергу спрямовані на безпекову підготовку роботи журналіста в гонитві за першістю у висвітленні подій [3]:

1. Працювати в активному конфлікті важко. Це не місце для відточування журналістських навичок. Найкраща порада і найперше правило завжди: практикуйте свою майстерність в інших місцях, перш ніж відправитися до зони конфлікту.

2. Перше питання, яке слід поставити собі, ідучи працювати в зоні активного конфлікту над будь-яким завданням – це співвідношення ризику та нагороди. Ризик, на який доведеться піти, щоб отримати потрібну інформацію, має компенсуватися самою інформацією та журналістською винагородою, яку ви отримаєте за роботу.

3. Робота на лінії вогню та вихід до конфліктних зон можуть бути цілком прийнятними для сенсаційних репортажів чи новин загальнодержавного значення, але у випадку новин меншого масштабу такий вибір не завжди доцільний. Якщо ви можете розповісти історію не ризикуючи, іншим шляхом, це може бути навіть краще.

4. Щойно ви вирішили зайнятися матеріалом, перше завдання перед роботою в зонах активних бойових дій – підготовка. Ідеально – пройти спеціальний тренінг із безпеки у зонах конфлікту (hostile environment and first aid training). Попрактикуйте навички надання першої допомоги. Оцініть ризики, складіть плани комунікацій, перевірте функціонування обладнання.

5. Ви повинні чітко пояснювати людям: ви – журналіст із етичними стандартами, зобов'язані бути неупередженим і справедливим у своїй роботі. Чітко дотримуйтесь цих принципів коли берете інтерв'ю та пишете статті. Зберігайте незалежність і чітко пояснюйте тим, хто ставить вашу діяльність під сумнів, у чому полягає ваша робота як журналіста. Це не завжди легко, але якщо ви будете послідовним, набагато легше слідувати етичним принципам і журналістським обов'язкам.

6. Будьте чесними, коли говоритимете про те, що ви можете зробити. Не створюйте у людей враження ніби спілкування з вами завершить війну, або що ви доб'єтесь для них справедливості. Це нечесно, оскільки зробити це не у вашій владі. Чітко і реалістично поясніть, якими можуть бути наслідки інтерв'ю.

Дотримання таких рекомендацій та повне дотримання етичних норм роботи журналіста може цілком забезпечити об'єктивність висвітлення подій військового чи збройного конфлікту та забезпечить неупереджене розуміння поданої інформації журналістом для суспільства.

Література:

1. Акопян К. А. Медіаетика воєнного часу: військова журналістика в українсько-російській війні. *Functioning of the Ukrainian media during martial law in Ukraine* : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2022. 172 p.

2. Гарматій О. Особливості медіавідображення конфліктності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Журналістські науки»*. № 883. 2017. С. 22–27.

3. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації : посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. К. : «Компанія ВАІТЕ», 2016. 118 с.

4. Пилипенко Я. С. Демаркація понять «воєнний конфлікт», «збройний конфлікт» та «війна». *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2017. Випуск 1/2 (33/34). С. 143–146.

5. Саморегуляція українських медіа під час дії воєнного стану в Україні. З досвіду роботи Комісії з журналістської етики : аналітично-довідковий збірник / за заг. ред. Л. Кузьменко, Л. Куц, М. Дворового, О. Погорелова. Видання друге, доповнене. Київ, 2023. 138 с.